

02697201008349

Poldis 2009

Criminaliteitsbeeld discriminatie

Wouter de Wit | Evelien Sombekke

juli 2010

Projectnummer: 3400683

Opdrachtgever: Het Landelijk ExpertiseCentrum Diversiteit van de politie

© 2010 ITS, Radboud Universiteit Nijmegen

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, en evenmin in een retrieval systeem worden opgeslagen, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van het ITS van de Radboud Universiteit Nijmegen.

No part of this book/publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

Inhoud

1 Inleiding	1
2 Resultaten	3
2.1 Regionaal overzicht	3
2.2 Discriminatiegronden	4
2.2.1 Antisemitisme naar regio	6
2.2.2 Politieke overtuiging naar regio	7
2.2.3 Homoseksualiteit naar regio	7
2.2.4 Religie / levensovertuiging naar regio	10
2.2.5 Herkomst en etniciteit naar regio	10
2.3 Wijze van discriminatie	11
2.4 Locaties	13
2.5 Geslacht van verdachten en slachtoffers	15
2.6 Gebruikte middelen	16
2.7 Overige	17
3 Conclusie	19
Bijlage 1	23

1 Inleiding

Binnen de Nederlandse politie is de portefeuille discriminatiebestrijding ondergebracht bij het Landelijk ExpertiseCentrum Diversiteit van de politie (LECD). De strafrechtelijke aanpak van discriminatie heeft binnen het LECD prioriteit. De implementatie van de richtlijn van het College van procureurs-generaal, de 'Aanwijzing Discriminatie 2007' is daarbij maatgevend. Optimalisering van de politieregistratie en het verhogen van de aangiftebereid onder burgers zijn noodzakelijke voorwaarden om discriminatie als maatschappelijk fenomeen aan te pakken.

Sinds 2008 wordt in elke politieregio een registratie bijgehouden van incidenten met een discriminatoir karakter. Dit gebeurt op basis van het registratiesysteem BVH. Vanuit dit systeem brengt elke regio vervolgens de gegevens over naar het landelijk uniforme regionale zaaksoverzicht. De incidenten uit het zaaksoverzicht worden in elke politieregio besproken in een Regionaal Discriminatie Overleg (RDO) (conform de Aanwijzing Discriminatie 2007). Aan het RDO wordt deelgenomen door de politie, een vertegenwoordiger van de antidiscriminatievoorzieningen (ADV) en een gespecialiseerde officier van Justitie. Soms is ook een gemeentelijke vertegenwoordiger aanwezig. Door deze aanpak is gegarandeerd dat over alle zaken die bij politie of een ADV gemeld worden, besluitvorming plaatsvindt.

Een meer uitgebreide beschrijving van de werkwijze van dataverzameling en de totstandkoming van het registratieformulier is terug te lezen in bijlage 1 en het rapport van 2008¹.

In de rapportage over 2008 zijn knelpunten blootgelegd in de wijze van registratie, verwerking en rapportage. Om deze reden is besloten de registratie van discriminatieincidenten in de regio's, de verwerking van de gegevens en de uiteindelijke rapportage goed tegen het licht te houden. Na de zomer van 2009 is op initiatief van het LECD een project gestart met het ITS en de Anne Frank Stichting. Het doel van dit project is te komen tot heldere onderzoeksvragen, aan de wet getoetste discriminatiegronden en een meer uniforme en landelijke ondersteunde wijze van registratie in de regio's. Ook zal worden nagegaan welk deel van de registratie verder geautomatiseerd zou kunnen worden om zo het werk in de regio's te verlichten. Door omstandigheden heeft dit project vertraging opgelopen. Dit betekent dat de registratie van

---

¹ Tas. F. & Wit, W.P.G. de (2009). POLDIS 2008. Criminaliteitsbeeld Discriminatie. Zutphen: LECD politie.

incidenten met een discriminatoir karakter nog op nagenoeg dezelfde wijze verloopt als in 2008. Dit heeft ook invloed op deze rapportage, omdat in een eerder stadium de verwachting was, in de rapportage over 2009 gebruik te kunnen maken van de nieuw vastgestelde discriminatiegronden en onderzoeksvragen.

De rapportage over 2009 heeft daarom nagenoeg dezelfde opzet als de rapportage over 2008. Doordat de dataverzameling in de regio's nog niet optimaal verloopt, bleek het noodzakelijk meer aandacht te besteden aan regionale verschillen. Dit geeft de mogelijkheid meer nuances aan te brengen in stijgingen en dalingen in het landelijk beeld. De politie zet in op versnelde afronding van het hiervoor genoemde project, zodat de registratie in de toekomst zal zijn verbeterd.

Benadrukt dient te worden dat de hier gepresenteerde gegevens de door de politie geregistreerde en aangeleverde incidenten met een discriminatoir karakter zijn. Andere organisaties die discriminatie-incidenten registreren zijn Art.1 (de antidiscriminatievoorzieningen), het Meldpunt Discriminatie Internet (MDI) en de Commissie Gelijke Behandeling.

Bij alle instanties die zich bezig houden met de bestrijding van discriminatie is de meldings- en aangiftebereidheid van slachtoffers nog steeds een zorgpunt. Daardoor blijft het lastig om een goed beeld te krijgen van de maatschappelijke werkelijkheid.

Cijfers en uitkomsten in deze rapportage dienen dan ook met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd te worden. Zij vormen bovendien in grote mate een afspiegeling van de prioriteiten van de betreffende politieregio en de wijze van registratie. Daarmee kan de uitkomst een vertekend beeld geven van de werkelijke discriminatie.

Vanuit de regio's zijn in 2009 in totaal 2.212 incidenten aangeleverd met een discriminatoir karakter. Dat zijn er minder dan in 2008. Deze incidenten zijn gecodeerd (zie bijlage) op de discriminatiegronden, zoals onder andere herkomst of homoseksualiteit. Omdat sommige incidenten meer dan één discriminerende grond omvatten, is het aantal onderscheiden gronden groter dan het aantal incidenten. Andere categorieën waarop de incidenten zijn gecodeerd zijn de wijze waarop er gediscrimineerd is (bijvoorbeeld belediging of bekladden van eigendommen), de locatie waar de discriminatie plaatsvond en het gebruik van bepaalde middelen. Tenslotte is gekeken naar het geslacht van verdachten en slachtoffers.

In hoofdstuk 2 worden de belangrijkste resultaten en achtergronden gepresenteerd. In hoofdstuk 3 worden de conclusies weergegeven.

2 Resultaten

2.1 Regionaal overzicht

In tabel 1 staat het aantal door de politie geregistreerde incidenten met een discriminatoir karakter naar regio. Het valt direct op dat een aantal regio's veel meer incidenten registreren en aanleveren dan andere regio's. De regio Rotterdam-Rijnmond is koploper met 285 incidenten, gevolgd door de regio Amsterdam-Amstelland met 269 incidenten. Het KLPD heeft het minst aantal incidenten aangeleverd.

Opvallend is de sterke *daling* van het aantal incidenten in een aantal andere regio's. In Gelderland-Zuid en in Noord-Holland-Noord is de daling zeer extreem, respectievelijk 106 en 105 incidenten. Met beide regio's is contact geweest over de verklaring van de extreme daling, waarbij de overgang naar het nieuwe landelijke registratiesysteem BVH als een van de belangrijkste oorzaken werd geduid. Ook de regio's Zaanstreek Waterland, Twente, Utrecht, Zuid-Holland-Zuid en Midden-West-Brabant hebben aangegeven problemen te hebben ondervonden van de overgang naar het nieuwe registratiesysteem. De exacte omvang van de problemen rond de invoer van het nieuwe systeem en de effecten hiervan op de aanlevering van de incidenten is voor geen van de regio's bekend.

Een sterke *stijging* van het aantal gemelde incidenten kan niet worden verklaard door het omschakelen naar een nieuw systeem. In de regio's met een sterke toename in het aantal incidenten speelt waarschijnlijk toegenomen aandacht een belangrijke rol. Met name de regio's Rotterdam-Rijnmond en de regio Zeeland laten een flinke toename zien (199 en 123 incidenten). In de rapportage over 2008 viel al op dat Rotterdam-Rijnmond in vergelijking met Amsterdam Amstelland weinig discriminatoire incidenten had aangeleverd. Nu, op basis van de data over 2009, kan worden geconstateerd dat het aantal geregistreerde incidenten in Rotterdam-Rijnmond zelfs iets hoger ligt. De regio Rotterdam-Rijnmond geeft aan pas sinds 1 januari 2009 voor de registratie gebruik te maken van het landelijk uniforme zaaksoverzicht met de bijbehorende zoekvraag in het systeem. Vóór die datum maakte Rotterdam-Rijnmond gebruik van een eigen zoekvraag en een eigen zaaksoverzicht. Door deze wijziging zijn in 2009 veel meer incidenten uit het systeem geselecteerd en aan het LECD aangeleverd. Een verklaring voor de sterke toename van het aantal incidenten in Zeeland is niet bekend. Andere opvallende regio's zijn Brabant-Noord (nu 76 incidenten) en Flevoland (nu

66 incidenten). Het aantal registraties in deze regio's is meer dan verdubbeld in 2009 ten opzichte van 2008.

Tabel 1 – De verdeling van incidenten over de regio's in 2008 en 2009

	2008		2009		Verskil
	n	%	n	%	
1 Groningen	23	1,0	35	1,6	12
2 Friesland	27	1,2	23	1,0	-4
3 Drenthe	-	-	12	0,5	-
4 IJsselland	127	5,7	110	5,0	-17
5 Twente	167	7,5	123	5,6	-44
6 Noord- en Oost-Gelderland	71	3,2	105	4,7	34
7 Gelderland-Midden	18	0,8	22	1,0	4
8 Gelderland-Zuid	133	5,9	27	1,2	-106
9 Utrecht	61	2,7	71	3,2	10
10 Noord-Holland-Noord	131	5,9	26	1,2	-105
11 Zaanstreek-Waterland	102	4,6	48	2,2	-54
12 Kennemerland	91	4,1	24	1,1	-67
13 Amsterdam-Amstelland	354	15,8	269	12,2	-85
14 Gooi en Vechtstreek	10	0,4	29	1,3	19
15 Haaglanden	41	1,8	53	2,4	12
16 Hollands Midden	48	2,1	25	1,1	-23
17 Rotterdam-Rijnmond	86	3,8	285	12,9	199
18 Zuid-Holland-Zuid	159	7,1	98	4,4	-61
19 Zeeland	78	3,5	201	9,1	123
20 Midden- en West-Brabant	45	2,0	66	3,0	21
21 Brabant-Noord	17	0,8	93	4,2	76
22 Brabant-Zuid-Oost	47	2,1	55	2,5	8
23 Limburg Noord	175	7,8	148	6,7	-27
24 Limburg Zuid	192	8,6	195	8,8	3
25 Flevoland	24	1,1	66	3,0	42
26 KLPD	11	0,5	3	0,1	-8
	2.238*		2.212		-26

* De discriminatiegrond "gericht tegen pedoseksuelen" is niet langer opgenomen als discriminatiegrond. Deze wijziging is met terugwerkende kracht doorgevoerd waardoor het aantal incidenten in 2008 is bijgesteld naar 2.238.

2.2 Discriminatiegronden

In tabel 2 is de verdeling weergegeven van de discriminatoire incidenten naar discriminatiegronden. De kwalificatie van de incidenten naar discriminatiegronden is niet altijd eenvoudig en eenduidig. Zoals in de bijlage nader wordt toegelicht, kunnen incidenten onder meerdere gronden vallen.

In 2009 is de meest gerapporteerde discriminatiegrond 'herkomst en etniciteit'. De gegevens in tabel 2 laten zien dat een groot deel van de discriminatie naar herkomst

of etniciteit in de categorie 'anders of niet gespecificeerd valt'. Dit heeft er mee te maken dat alle uitingen die duiden op huidskleur wel wijzen op discriminatie op basis van herkomst of etniciteit, maar niet aangeven welke herkomst of etniciteit wordt bedoeld. Een snelle scan van de omschrijvingen van de incidenten laat zien dat 139 incidenten bestaan uit het discrimineren op grond van een 'zwarte' huidskleur. Als dit een afzonderlijke categorie was geweest, was het de grootste categorie geworden binnen de groep 'herkomst en etniciteit'. Opvallend zijn de hoge percentages op discriminatie op grond van homoseksualiteit (19,3%) en op grond van antisemitisme (9,4%) in 2009. Discriminatie naar sekse komt nauwelijks voor in de politieregistratie.

Tabel 2 – Discriminatiegronden in 2008 en 2009. In grijs steeds het categorietotaal

Discriminatiegronden	2008	2009	Verschil t.o.v. 2008	
	n*	n*	n	%**
homoseksualiteit	380	428	48	13%
herkomst / etniciteit	898	761	-137	-15%
autochtoon zijn	35	25	-10	-
westers allochtoon zijn	4	12	8	-
Turks zijn	130	115	-15	-12%
Surinaams zijn	7	8	1	-
Marokkaans zijn	88	103	15	17%
Antilliaans zijn	4	9	5	-
anders of niet gespecificeerd	670	511	-159	-24%
antisemitisme	141	209	68	48%
religie / levensovertuiging***	184	118	-66	-36%
niet-religieus	1	3	2	-
islamitisch	116	96	-20	-17%
christelijk	10	11	1	-
anders of niet gespecificeerd	80	9	-71	-
sekse	9	10	1	-
man zijn	3	2	-1	-
vrouw zijn	4	4	0	-
transseksualiteit	0	4	4	-
politieke overtuiging	85	113	28	33%
fascisme of rechts extremisme	85	113	28	33%
overige gronden	723	655	-68	-9%
gehandicapt	0	5	5	-
anders of geen specificatie mogelijk	723	649	-74	-10%
totaal	2.238	2.212	-26	-1%

* De categorietotalen kunnen niet worden berekend door de onderliggende aantallen op te tellen. Dit komt doordat incidenten in meerdere categorieën kunnen vallen.

** Indien het aantal incidenten onder de 100 ligt wordt geen percentage berekend. Eén procent zou dan meer dan één incident vertegenwoordigen.

*** De gegevens voor 2008 zijn aangepast voor de wijziging van de categorie 'antisemitisme'.

De verdeling over de gronden in de totale set van incidenten verschilt in 2009 niet erg van 2008. Discriminatie naar herkomst en etniciteit lijkt te zijn afgenomen, terwijl discriminatie op grond van antisemitisme lijkt te zijn toegenomen (in paragraaf 2.2.1 wordt deze toename in geregistreerd antisemitisme nader gespecificeerd). Discriminatie naar religie of levensovertuiging lijkt iets te zijn afgenomen, net als de discriminatie naar overige gronden

De geconstateerde stijgingen of dalingen kunnen sterk regio afhankelijk zijn, zeker wanneer een regio in 2009 aanzienlijk meer incidenten aanlevert. Hierdoor laten de landelijke cijfers een stijging of daling zien zonder dat daar een werkelijke toename of afname van discriminatie-incidenten aan ten grondslag hoeft te liggen. Om deze reden worden de discriminatiegronden per regio nader bekeken.

2.2.1 Antisemitisme naar regio

Op basis van de gegevens in tabel 2 lijkt het antisemitisme te zijn toegenomen. Zoals te zien is in tabel 3 komt het overgrote deel van deze toename op landelijk niveau door de stijging in de regio Rotterdam-Rijnmond. Deze regio heeft in 2009 een flinke toename laten zien van alle discriminatoire incidenten, doordat is overgeschakeld naar de landelijke zoekterm en het landelijk registratieformulier.

Tabel 3 – Geregistreerd antisemitisme naar politieregio*

	Aantal		Percentage		Vershil
	2008	2009	2008	2009	N
Rotterdam-Rijnmond	3	51	2	24	48
Amsterdam-Amstelland	35	49	25	23	14
Zuid-Holland-Zuid	37	29	26	14	-8
overig	66	80	47	38	14
totaal	141	209	100	100	68

* De regio's met minder dan 11 incidenten in 2009 zijn samengenomen in de categorie 'overig'.

In 2009 levert Rotterdam-Rijnmond 48 discriminatoire incidenten op grond van 'antisemitisme' meer aan dan in 2008. De totale stijging uit tabel 2 met 68 incidenten in deze categorie kan voor meer dan tweederde verklaard worden door de toegenomen registratie in Rotterdam-Rijnmond.

2.2.2 Politieke overtuiging naar regio

Het aantal geregistreerde incidenten op grond van 'politieke overtuiging; fascisme / rechts extremisme'² is met 33% toegenomen, van 85 in 2008 naar 113 in 2009 (tabel 2). De toename is voor een groot deel toe te schrijven aan een toename van de registratie in de regio Zeeland (tabel 4). In de regio Zeeland stijgt de registratie van dit type incidenten van 4 in 2008 naar 19 in 2009.

De regio's Limburg Zuid en Limburg Noord laten ook een stijging zien, in tegenstelling tot de regio Zeeland laten deze regio's geen stijging zien van het totaal aantal incidenten (tabel 1). In de regio Limburg Noord is het aantal incidenten zelfs iets gedaald in 2009 ten opzichte van 2008.

Tabel 4 – Geregistreerde discriminatie op grond van politieke overtuiging naar politieregio*

	Aantal		Percentage		Vershil
	2008	2009	2008	2008	2009
Zeeland	4	19	5	17	15
Limburg Zuid	1	18	1	16	17
Limburg Noord	4	14	5	12	10
Amsterdam-Amstelland	19	13	22	12	-6
overig	57	49	67	43	-8
totaal	85	113	100	100	28

* De regio's met minder dan 11 incidenten in 2009 zijn samengenomen in de categorie 'overig'.

2.2.3 Homoseksualiteit naar regio

Tabel 5 toont het overzicht van geregistreerde incidenten op grond van 'homoseksualiteit' naar regio. Deze incidenten zijn (mede door de hoeveelheid) in grotere mate verdeeld over de regio's. De regio's Amsterdam-Amstelland en Limburg Zuid registreren de meeste incidenten op grond van 'homoseksualiteit'. Ten opzichte van 2008 stijgt of daalt het aantal in deze regio's nauwelijks (+/- 8 incidenten). Fors is de toename in de regio Zeeland; in 2009 maar liefst 31 incidenten meer dan in 2008. Hierbij geldt echter weer dat het totaal aantal incidenten in Zeeland ook sterk is toegenomen en dat hier zeker een registratie-effect een rol speelt. Dit geldt ook voor de toename in Rotterdam-Rijnmond met 29 incidenten.

2 Dit zijn incidenten waarbij iemand wordt uitgemaakt voor racist of fascist, zie bijlage.

Enkele regio's die in 2009 over de hele linie meer incidenten aanleveren zorgen voornamelijk voor de toename in het aantal geregistreerde incidenten. Tabel 5 laat echter ook zien dat in een aantal regio's het aantal incidenten daalt, met name in Zuid-Holland-Zuid en Zaanstreek-Waterland. Deze twee regio's hebben aangegeven door de invoer van BVH een substantieel deel van de registraties te missen in hun overzichten.

Tabel 5 – Geregisteerde discriminatie op grond van homoseksualiteit naar politie-regio*

	Aantal		Percentage		Verskil N
	2008	2009	2008	2008	
Amsterdam-Amstelland	78	70	21	16	-8
Limburg Zuid	54	62	14	14	8
Zeeland	24	55	6	13	31
Limburg Noord	27	37	7	9	10
Rotterdam-Rijnmond	7	36	2	8	29
Haaglanden	13	21	3	5	8
Flevoland	1	20	0	5	19
Utrecht	7	18	2	4	11
Noord- en Oost-Gelderland	10	15	3	4	5
IJsselland	14	12	4	3	-2
Zaanstreek-Waterland	30	12	8	3	-18
Zuid-Holland-Zuid	27	12	7	3	-15
overig	88	58	23	14	-30
totaal	380	428	100	100	-48

* De regio's met minder dan 11 incidenten in 2009 zijn samengenomen in de categorie 'overig'.

Incidenten gericht tegen homoseksuelen blijft een categorie met vraagtekens rond de validiteit van de registraties. Dit op grond van de vele scheldpartijen waarbij het woord 'homo' gebruikt wordt, zonder dat dit direct slaat op de (vermeende) seksuele geaardheid van het slachtoffer. Vooral personen in controlerende functies in het openbaar vervoer, maar ook bureau toezicht of de politie worden uitgescholden met deze term. 'Homo' lijkt zo ingeburgerd te zijn als scheldwoord dat het in veel gevallen weinig meer te maken lijkt te hebben met de (vermeende) seksuele geaardheid van het slachtoffer.

Tabel 6 – Incidenten met discriminatiegrond homoseksualiteit in 2009 naar de wijze van discriminatie

wijze van discriminatie	n	%
bedreiging	53	12.4
belediging / uitschelden	318	74.3
mishandeling	48	11.2
openlijk geweld	23	5.4
vernieling	19	4.4
overig	6	1.4
rechts-extremistische tekens aangetroffen	10	2.3
pesten algemeen	14	3.3
weigren van toegang	1	0.2
diefstal en/of inbraak	3	0.7
bekladden / bekrassen	44	10.3
totaal	428	

Uit tabel 6 blijkt dat verreweg de meeste geregistreerde discriminatie op grond van homoseksualiteit plaatsvindt door schelden en beledigen (74%). Wanneer hier de scheldpartijen tijdens werktijd (dit zijn vooral scheldpartijen tegen politie of medewerkers van Bureau Toezicht) uit worden gehaald dan daalt dit naar 70 procent.

In 2008 werden 380 discriminatoire incidenten op grond van 'homoseksualiteit' gemeld, in 2009 zijn dat er 428. Door de verschillen tussen de regio's en met name de verschuivingen in het aanleveren van incidenten kunnen deze resultaten niet worden gebruikt om een stijging of daling van discriminatie op grond van homoseksualiteit in de samenleving te signaleren.

2.2.4 Religie / levensovertuiging naar regio

In tabel 7 wordt de verdeling van incidenten met discriminatiegrond 'religie / levensovertuiging' over de regio's weergegeven.

Tabel 7 – Geregistreeerde discriminatie op grond van religie of levensovertuiging naar politieregio*

	Aantal		Percentage		Vershil
	2008	2009	2008	2008	N
Rotterdam-Rijnmond	15	31	8	26	16
IJsselland	17	11	9	9	-6
Twente	19	11	10	9	-8
Amsterdam-Amstelland	25	11	14	9	-14
overig	108	54	59	46	-54
totaal	184	118	100	100	-66

* De regio's met minder dan 11 incidenten in 2009 zijn samen genomen in de categorie 'overig'.

Ook in tabel 7 is te zien dat de toename van de registratie in Rotterdam-Rijnmond het totale beeld beïnvloedt. Ondanks de toename in Rotterdam-Rijnmond laat het algemene beeld wél een daling zien. Veel regio's die in 2008 onder de 11 incidenten bleven zijn nu verder gedaald.

2.2.5 Herkomst en etniciteit naar regio

De categorie 'herkomst en etniciteit' is de grootste categorie binnen de discriminatiegronden. Tabel 8 laat de verdeling zien van de incidenten op grond van 'herkomst en etniciteit' naar regio. De interpretatie van de verschillen is minder eenduidig dan bij de overige discriminatiegronden, er staan meer regio's in de tabel die bovendien niet allemaal hetzelfde beeld laten zien.

Zoals verwacht laat de regio Rotterdam-Rijnmond ook hier een stijging zien in het aantal incidenten. Ook in Zeeland is er een stijging te zien, wat net als in Rotterdam-Rijnmond verklaard kan worden door de totale stijging in de registratie. Opvallend is de daling in de regio Amsterdam-Amstelland, in 2009 zijn er 52 minder discriminatoire incidenten op grond van herkomst en etniciteit geregistreerd dan in 2008. De totale afname in de regio Amsterdam-Amstelland was 82 (tabel 1), meer dan de helft van de totale afname komt dan voor rekening van incidenten op grond van 'herkomst en etniciteit'.

Ook in de regio Noord-Holland-Noord, Limburg Noord en Twente neemt het aantal geregistreerde incidenten op grond van 'herkomst en etniciteit' flink af. Deze drie regio's laten in tabel 1 ook een afname zien in het totale aantal geregistreerde incidenten met een discriminatoir karakter.

Tabel 8 – Geregisteerde discriminatie op grond van herkomst en etniciteit naar politieregio *

	Aantal		Percentage		Vershil
	2008	2009	2008	2008	2009
Rotterdam-Rijnmond	42	110	5	14	68
Amsterdam-Amstelland	155	103	17	14	-52
IJsselland	56	53	6	7	-3
Noord- en Oost-Gelderland	35	50	4	7	15
Twente	68	45	8	6	-23
Limburg Zuid	49	43	5	6	-6
Zeeland	28	39	3	5	11
Brabant-Zuid-Oost	41	34	5	4	-7
Utrecht	34	32	4	4	-2
Limburg Noord	57	32	6	4	-25
Zuid-Holland-Zuid	40	29	4	4	-11
Midden- en West-Brabant	28	25	3	3	-3
Flevoland	14	24	2	3	10
Groningen	15	21	2	3	6
Noord-Holland-Noord	48	20	5	3	-28
Hollands Midden	29	17	3	2	-12
Friesland	20	15	2	2	-5
Gelderland-Midden	12	14	1	2	2
Haaglanden	15	13	2	2	-2
Gelderland-Zuid	30	12	3	2	-18
Brabant-Noord	2	11	0	1	9
overig	80	19	9	2	-61
totaal	898	761	100	100	-137

* De regio's met minder dan 11 incidenten in 2009 zijn samengenomen in de categorie 'overig'.

2.3 Wijze van discriminatie

In tabel 9 staat de wijze waarop de verschillende discriminatoire incidenten hebben plaatsgevonden. In 2009 is een iets afwijkende indeling gebruikt dan in 2008, meer hierover is te lezen in de bijlage. Incidenten kunnen in meerdere categorieën tegelijk voorkomen; een *bekladding* met *rechts- extremistische tekens* komt bijvoorbeeld in de tabel tweemaal voor, één keer onder 'rechts-extremistische tekens aangetroffen' en eenmaal onder 'bekladden / bekrassen'.

Tabel 9 – Wijzen van discriminatie in 2008 en 2009

	Aantal		Percentage		Vershil
	2008	2009	2008	2009	N
bedreiging	429	204	19	9	-225
belediging / uitschelden	1.367	1.282	61	58	-85
mishandeling	226	141	10	6	-85
openlijk geweld	77	58	3	3	-19
vernieling	126	86	6	4	-40
rechts-extremistische tekens aangetroffen	440	566	20	26	126
bekladden / bekrassen	458	547	20	25	89
pesten algemeen	-	32	-	1	32
weigeren van toegang	-	36	-	2	36
diefstal en/of inbraak	-	7	-	0	7
overig	230	80	10	4	-150
totaal	2.238	2.212			

* De categorietotalen kunnen niet worden berekend door de onderliggende aantallen op te tellen. Dit komt doordat incidenten in meerdere categorieën kunnen vallen.

In 2009 bestaan evenals in 2008 verreweg de meeste discriminatoire incidenten uit beledigingen en scheldpartijen. Op de tweede plaats staan de 'rechts-extremistische tekens' en het 'bekladden of bekrassen'. Deze twee categorieën hangen dan ook sterk met elkaar samen, zij vormen zo'n 25 procent van de geregistreerde incidenten. Opvallend is de afname van het aantal geregistreerde discriminatoire bedreigingen, niet alleen absoluut gezien, maar ook als percentage van alle incidenten. Het aantal bekladdingen met rechts-extremistische tekens is in de totale registratie toegenomen. Ook bij deze toe en afnamen kunnen regionale effecten, en dan voornamelijk registratie-effecten een rol spelen.

De afname in de categorie 'overig' kan voor de helft worden verklaard door het expliciet maken van de categorieën 'pesten algemeen', 'weigeren van toegang' en 'diefstal en/of inbraak'. In 2008 werden dergelijke incidenten als 'overig' gecodeerd. Als de categorie 'overig' ongewijzigd was gebleven dan was de afname slechts 75 incidenten geweest in plaats van 150.

Een zeer grote categorie binnen de discriminatoire incidenten zijn de 'bekladdingen en bekrassingen' (25%), al dan niet met herkenbare teksten of tekens. Opvallend in de registraties zijn de incidenten waarbij auto's worden bekrast met hakenkruizen. De reden van de bekrassing of bekladding, zowel van auto's als andere voorwerpen of gebouwen, blijft vaak onduidelijk. Dat het mogelijk om discriminatie zou kunnen gaan, kan alleen worden vastgesteld door de aard van de bekrassing of bekladding. Vaak zijn dit hakenkruizen, white-powertekens, jodensterren of teksten als 'homo' en 'jood'. Van alle discriminatoire 'bekrassingen en/of bekladdingen' is 84 procent met

rechts-extremistische tekens, andersom is 81 procent van alle incidenten waarbij sprake is van het 'aantreffen van rechts-extremistische symbolen of tekens' een bekrassing of bekladding.

In tabel 10 staan de incidenten in de categorie 'bekrassing en bekladding' weergegeven naar locatie.

Tabel 10 – Incidenten bekrassing en bekladding naar locatie in 2009

locatie	n	%
horeca / festival / uitgaan	7	1,3
homo ontmoetingsplaats (HOP)	-	-
woonomgeving of relatiesfeer	163	29,8
school(omgeving) / schoolgerelateerd	43	7,9
gebouwen overig	31	5,7
winkel / winkelcentrum	9	1,6
kerk	6	1,1
moskee	3	0,5
synagoge	-	-
openbaar / niet nader bekend	81	14,8
op straat	197	36,0
openbaar vervoer incl. haltes en station	2	0,4
tijdens werk	-	-
sportcomplex / tijdens sportbeoefening	1	0,2
asielzoekerscentrum / opvanghuis	1	0,2
jeugd ontmoetingsplek (JOP)	3	0,5
totaal	547	100

De meeste bekrassingen of bekladdingen vinden plaats in de woonomgeving en op straat. Gebedshuizen blijken maar zelden het doelwit van bekladdingen. Logischerwijs is de categorie 'tijdens werk' in tabel 8 leeg. Voor een bekladding of bekrassing is immers een fysieke locatie nodig.

2.4 Locaties

In tabel 11 is de verdeling van de incidenten over locaties weergegeven. In de rapportage in 2008 is geconstateerd dat veel incidenten plaatsvonden in de woonomgeving van mensen. Daarnaast bleek de categorie 'openbaar / niet nader bekend' erg groot te zijn, waardoor het kenmerk locatie minder relevant leek dan beoogd. Bij de verwerking van de gegevens van 2009 is hier rekening mee gehouden. Door de locatie meer te beschouwen als sociale omgeving en minder als de daadwerkelijke fysieke ruimte

is de categorie 'overig' met succes kleiner geworden. De gegevens voor 2008 zijn niet aangepast op de nieuwe codering van 2009, slechts de naamgeving is gewijzigd. Dit verklaart waarom in 2008 nog zoveel incidenten in de categorie 'openbaar / niet nader bekend' vallen, terwijl deze groep in 2009 wel minder groot is. De categorie 'woonomgeving of relatiesfeer' is groter geworden. Zie de bijlage voor nadere uitleg.

In 2008 is er speciaal gelet of de discriminatie plaats vond tijdens het werk van de dader en het slachtoffer. In 2009 is deze specifieke codering vervallen, omdat vaak lastig was vast te stellen of één van beide partijen aan het werk was. In plaats hiervan is in sommige gevallen in 2009 gebruik gemaakt van de categorie 'tijdens werk' voor locatie. In 2008 bleek dat de discriminatie tijdens het werk van het slachtoffer met name gebeurde bij politiebeambten, toezichhouders en werknemers in het openbaar vervoer. De eerste twee van deze groepen zijn momenteel terug te vinden in de locatie categorie 'tijdens werk'. De werknemers in het openbaar vervoer die gediscrimineerd werden of zelf discrimineerden zijn niet apart gecodeerd als slachtoffers of daders tijdens de beroepsuitoefening. Deze incidenten zijn allen opgenomen in de categorie 'openbaar vervoer incl. haltes en station'.

In 2009 zijn 'woonomgeving of relatiesfeer' met maar liefst 30,5 procent van alle incidenten en 'tijdens werk' met 10,5 procent van de incidenten de meest in het oog springende locaties. De categorie 'op straat' heeft ook een redelijk percentage incidenten, maar gezien de aard van deze categorie mag dat ook verwacht worden. Het aantal incidenten op en rond gebedshuizen is zowel in 2008 als in 2009 niet erg groot. Wel zijn er in 2009 meer incidenten op, rond of tegen synagogen dan tegen moskeeën of kerken, terwijl in 2008 het aantal incidenten tegen moskeeën nog hoger lag. Het aantal geregistreerde discriminatoire incidenten op school of schoolgerelateerd is niet heel groot (114 incidenten, 5% van het totaal), dit percentage is wel constant door de tijd.

Tabel 11 – Locaties van de incidenten in 2008 en 2009

	2008		2009	
	n	%	n	%
horeca / festival / uitgaan	146	6,5	126	5,7
homo ontmoetingsplaats (HOP)	35	1,6	9	0,4
woonomgeving of relatiesfeer	216	9,7	675	30,5
school(omgeving) / schoolgerelateerd	117	5,2	114	5,2
winkel / winkelcentrum	70	3,1	65	2,9
kerk	13	0,6	8	0,4
moskee	32	1,4	16	0,7
synagoge	4	0,2	14	0,6
gebouwen overig	65	2,9	61	2,8
openbaar vervoer incl. haltes en station			59	2,7
tijdens werk			232	10,5
sportcomplex / tijdens sportbeoefening			11	0,5
asielzoekerscentrum / opvanghuis			8	0,4
jeugd ontmoetingsplek (JOP)			3	0,1
op straat	183	8,2	366	16,5
openbaar / niet nader bekend	1.357	60,6	445	20,1
totaal	2.238		2.212	

2.5 Geslacht van verdachten en slachtoffers

Een deel van de regio's heeft conform het format het geslacht van de verdachte(n) en de slachtoffer(s) opgenomen. Net als in 2009 is voor iets meer dan de helft van de incidenten het geslacht van de daders niet bekend. Dit komt voor een deel omdat dit kenmerk niet is aangeleverd, maar ook voor een deel omdat er bij een groot aantal incidenten geen verdachten bekend zijn bij de politie.

Tabel 12 – Verdeling van de incidenten naar het geslacht van de verdachte in 2008 en 2009

	2008		2009	
	n	%	n	%
onbekend	1.189	53,1	1.201	54,3
man	851	38,0	781	35,3
vrouw	149	6,7	224	10,1
gemengd	49	2,2	6	0,3
totaal	2.238		2.212	

Uit tabel 12 blijkt dat indien het geslacht van de verdachte bekend is dat het dan vooral om mannelijke daders gaat. Het aantal incidenten met een vrouwelijke verdachte lijkt te zijn toegenomen in 2009 en het aantal incidenten met een mannelijke en vrouwelijke dader lijkt te zijn afgenomen.

Tabel 13 – Verdeling van de incidenten naar het geslacht van de slachtoffers in 2008 en 2009

	2008		2009	
	n	%	n	%
onbekend	1.189	53.1	1.194	54.0
man	851	38.0	698	31.6
vrouw	149	6,7	314	14.2
gemengd	49	2.2	6	0.3
totaal	2.238		2.212	

Als we kijken naar de verdeling van mannen en vrouwen onder de slachtoffers van discriminatie dan ontstaat eenzelfde beeld (tabel 13). Voor iets meer dan de helft van de incidenten is geen geslacht van de slachtoffers bekend. Het slachtofferschap van vrouwen lijkt daarnaast te zijn toegenomen terwijl het slachtofferschap van mannen is gedaald. Ook blijkt dat een gemengde samenstelling (mannelijke en vrouwelijke slachtoffers) minder voorkomt dan in 2008.

2.6 Gebruikte middelen

In de rapportage over de incidenten van 2008 is gekeken naar het gebruik van wapens, gsm, internet en overige voorwerpen bij de discriminatie. Toen is gebleken dat deze middelen nauwelijks werden gebruikt. Uit de dataverwerking is toen naar voren gekomen dat posters, pamfletten en brieven mogelijk goede categorieën zijn om op te nemen in het codeerschema. Daarom zijn voor 2009 zijn de middelen waarlangs of waarmee de discriminatie heeft plaatsgevonden in het codeerschema iets aangepast. De volgende middelen zijn opgenomen: televisie, telefoon, post, internet en posters of pamfletten. De televisie bleek slechts bij 2 incidenten als medium van de discriminatie naar voren gekomen. Bij 18 incidenten is de discriminatie via een poster of pamflet gepleegd. De telefoon werd gebruikt in 21 gevallen. De post (waarbij ook zelf geposte briefjes zijn meegerekend) is in 52 gevallen gebruikt als medium (dat is net iets meer dan 2% van alle incidenten) en internet is ook in 2009 in bijna 3 procent van de incidenten de bron of het middel van de discriminatie geweest.

2.7 Overige

Politieke voorkeur

Veel gebruikte scheldwoorden blijven in 2009 'fascist' en 'racist'. Met name controlerende functies krijgen regelmatig dergelijke verwensingen naar het hoofd geslingerd; 105 van de 113 geregistreeerde incidenten op grond van politieke voorkeur vallen dan ook onder 'uitschelden en beledigen'. Opvallend is dat de termen 'Geert Wilders' en 'Fitna' amper nog voorkomen in de registraties. Dit is een verschil met de rapportage van 2008.

Politiemedewerkers

Tijdens het coderen is speciaal bijgehouden hoe vaak een politiemedewerker slachtoffer was van een discriminatoir incident. Maar liefst 176 incidenten zijn gericht geweest tegen politiemedewerkers in 2009, dat is 7 procent van het totaal aantal discriminatoire incidenten dat werd geregistreerd. In 2008 is in 169 van de incidenten de politie het slachtoffer geweest, dat was toen 7,5 procent van de incidenten.

Gehandicapten

In 2009 is de discriminatie vanwege een 'handicap' apart meegenomen als discriminatiegrond. Gebleken is dat slechts in 5 gevallen vastgesteld kon worden dat de discriminatie heeft plaatsgevonden op grond van een handicap. In 2008 was dit geen aparte categorie bij de discriminatiegronden, wel is er apart naar gekeken. Ook toen bleek deze groep erg klein te zijn.

Oost-Europeaan

In 2008 bleek het aantal incidenten tegen Oost-Europeanen in de dataset minimaal te zijn. Om deze reden is er dit keer geen aparte discriminatiegrond van gemaakt. Bij het doornemen van de omschrijvingen van alle incidenten is geen reden aan te nemen dat er in 2009 aanzienlijk meer incidenten hebben plaatsgevonden van discriminatie tegen Oost-Europeanen.

3 Conclusie

De resultaten laten zien dat de registratie van discriminatoire incidenten in de politie-regio's nog niet met constante aandacht en op gelijke wijze gebeurt. In 2009 is de invoering van BVH, een nieuw landelijk registratiesysteem, van invloed geweest op de registratie. Hoewel een groot aantal regio's de landelijke afspraken goed nakomt, blijft de dataverzameling kwetsbaar voor regionale verschuivingen in aandacht en personeel. Ook is de dataverzameling nog onvoldoende transparant en eenduidig door gebruik van verschillende registratie- en selectiemethoden. Hierdoor kunnen de betrouwbaarheid en validiteit van de gegevens onvoldoende gegarandeerd worden. Daarnaast is de meldings- en aangiftebereidheid van slachtoffers een punt van zorg. Conclusies over discriminatoire incidenten op basis van deze cijfers gaan daarom over de 'door de politie geregistreerde discriminatie' en niet over de 'werkelijke' discriminatie in de samenleving. Ondanks deze tekortkoming van het materiaal, is over 2009 wel door alle regio's een bestand aangeleverd met de geregistreerde discriminatoire incidenten. Sommige regio's laten een toename en andere een afname zien. Hieronder volgt een samenvatting van de belangrijkste bevindingen die – met de nodige voorzichtigheid - uit het materiaal te distilleren zijn:

1. De regio's met de meeste geregistreerde discriminatoire incidenten zijn Rotterdam-Rijnmond en Amsterdam-Amstelland. Dit is deels te verklaren doordat dit de de grotere regio's zijn binnen Nederland. De regio's Zeeland, Limburg Zuid en Limburg Noord scoren echter eveneens hoog in het aantal geregistreerde incidenten.

Een aantal regio's laat een sterke afname zien in het aantal geregistreerde discriminatoire incidenten. Uitschieters hier zijn de regio's Gelderland Zuid en Noord-Holland-Noord. Navraag bij de betreffende regio's leert dat dit voor een belangrijk deel is te wijten aan de invoering van het nieuwe registratiesysteem BVH.

Er is ook een aantal regio's dat een zeer sterke toename laat zien in het aantal geregistreerde discriminatoire incidenten. De regio's met de grootste toename in het aantal incidenten zijn de regio's Rotterdam-Rijnmond en Zeeland. In Rotterdam-Rijnmond is de stijging te verklaren doordat men op 1 januari 2009 is overgestapt op de landelijke wijze van registratie wat tot een stijging in het aantal aangeleverde incidenten heeft geleid. Voor de regio Zeeland is (nog) geen verklaring bekend voor de toename in het aantal geregistreerde incidenten.

2. Discriminatie op grond van 'herkomst en/of etniciteit' komt het meeste voor in de registraties. Er is hier landelijk wel een afname zichtbaar in 2009 ten opzichte van 2008. Een opvallende afname is het aantal incidenten in Amsterdam-Amstelland op grond van 'herkomst en etniciteit'. Meer dan de helft van de afname in 2009 ten opzichte van 2008 in deze regio komt uit deze categorie. Opmerkelijk is dat naast Noord-Holland-Noord ook in Limburg Noord en Twente een aanzienlijke afname is in deze categorie. In Limburg Noord is de afname van incidenten op grond van 'herkomst en etniciteit' zelfs bijna gelijk aan de totale afname van incidenten in de regio.

Het aantal incidenten op grond van antisemitisme is toegenomen in de landelijke registratie. Uit de nadere analyse naar regio blijkt echter dat deze toename grotendeels voor rekening komt van de regio Rotterdam-Rijnmond, een regio die in 2009 veel meer incidenten is gaan aanleveren.

3. Discriminatie op grond van homoseksualiteit wordt het meest geregistreerd in de regio's Amsterdam-Amstelland en Limburg Zuid. In deze regio's is het aantal incidenten op deze grond redelijk constant. De regio Zeeland laat een sterke toename zien, evenals de regio Rotterdam-Rijnmond, maar hier speelt de algemene toename in het aantal incidenten dat deze regio's hebben aangeleverd een belangrijke rol. Enkele regio's laten een afname zien van het aantal incidenten op grond van homoseksualiteit, dit zijn Zaanstreek-Waterland en Zuid-Holland-Zuid. Deze regio's hebben aangegeven problemen te ervaren van de invoering van BVH en laten over de gehele linie een afname zien. Discriminatie op grond van homoseksualiteit vindt voornamelijk plaats als belediging of uitschelden. Waarschijnlijk is dit te verklaren door het ingeburgerd raken van het woord 'homo' als scheldwoord. Het aantal geregistreeerde mishandelingen inclusief openlijk geweld op grond van homoseksualiteit in 2009 is 71, dat is 35 procent van alle geregistreeerde geweldsincidenten (199) met een discriminatoir karakter.

4. Beledigingen en scheldpartijen vormen nog steeds de belangrijkste wijze waarop de discriminatie plaatsvindt. Het bekladden of bekrassen van gebouwen en auto's met rechts extremistische tekens vormt echter ook een zeer groot deel van alle door de politie geregistreeerde discriminatoire incidenten. De in 2009 toegevoegde categorieën 'pesten algemeen', 'weigeren van toegang' en 'diefstal en/of inbraak' komen relatief weinig voor. Het aantal geregistreeerde discriminatoire incidenten waarbij sprake is geweest van bedreigingen en/of mishandelingen (inclusief openlijk geweld) is 387.

5. Discriminatie op homo ontmoetingsplaatsen komt nog maar nauwelijks voor in de registratie. De meeste discriminatoire incidenten vinden plaats in de woonomgeving van betrokkenen of in de relatiesfeer (30,5%). De discriminatie tijdens het

uitgaan en op school of schoolgerelateerd blijft rond de 5 à 6 procent, met respectievelijk 126 en 114 incidenten in 2009. Gebedshuizen zijn en blijven relatief weinig doelwit van discriminatoire uitingen. Maar liefst 10,5 procent van de geregistreerde incidenten is tijdens het werk. In een groot aantal gevallen gaat het hier om politiemedewerkers. Het aantal incidenten op of rond sportcomplexen of tijdens de sportbeoefening is opvallend laag (0,5 % van het totaal).

6. De cijfers laten een toename zien van het aandeel van vrouwen in zowel de verdachten- als de slachtofferpopulatie.
7. In 2009 is in 7 procent van alle geregistreerde discriminatoire incidenten de politie zelf het slachtoffer. Dit percentage lag in 2008 op 7,5 procent.
8. Discriminatie op grond van een handicap blijft in de politieregistratie nauwelijks terug te vinden. Evenals discriminatie op grond van het Oost-Europees zijn.

Bijlage 1

Dataverzameling

In de rapportage over 2008 is uitgebreid aandacht besteed aan de wijze van dataverzameling in de korpsen. Voor de gegevens van 2009 is hier nauwelijks iets aan veranderd. Door middel van een zoekvraag aan het registratiesysteem (query) worden incidenten met een mogelijk discriminatoir karakter uit de politieregistratiesystemen geselecteerd. Deze lijsten met incidenten worden vervolgens door een medewerker in de regiokorpsen in een excellijst verwerkt. Een aantal korpsen gebruikt hierbij het 'landelijk uniform zaakformulier' dat door het LECD in samenwerking met de regio's is ontwikkeld. Er is ook een aantal korpsen dat een eigen versie van dit formulier gebruikt. De verschillen in de formulieren tussen de regio's maakt het ontsluiten van de gegevens arbeidsintensief. De gebruikte excelformulieren kennen geen beperking op het wijzigen of toevoegen van kolommen, ook is er geen automatische controle op het type gegevens dat wordt ingevoerd (validatie). Dit maakt de automatische verwerking van de gegevens voor een belangrijk deel onmogelijk.

In 2009 zijn de regiokorpsen overgestapt op een nieuw registratiesysteem BVH. Deze omschakeling heeft in een aantal korpsen geleid tot een afname in de registratie en een beperkte uitvoermogelijkheid. Er is niet bekend wat de effecten per regio zijn van de omschakeling van het oude systeem naar het nieuwe systeem. Verschillen in de gegevens tussen 2008 en 2009 kunnen voor een deel veroorzaakt worden door de uitrol van het nieuwe registratiesysteem.

In de periode april 2010 tot en met mei 2010 zijn door het LECD voor 26 regio's (25 regiokorpsen en het KLPD) de exceldocumenten aan het ITS geleverd. Het ITS heeft alle excelbestanden gekoppeld. Dit heeft een bestand opgeleverd met 2.577 records, elk record staat in principe voor één incident. Op basis van een screening van het aangeleverde pleegjaar van de incidenten zijn 116 incidenten verwijderd uit het bestand. Aanvullend zijn incidenten verwijderd waarbij uit de beschrijving van het incident niet kon worden vastgesteld of er sprake was van discriminatie op basis van één van de discriminatiegronden. Het uiteindelijke aantal registraties dat is meegenomen in de analyse is 2.212. Hieronder staan twee voorbeelden van incidenten die zijn verwijderd omdat het niet om discriminatie gaat:

“Melder is op een homoseksueel feest gedrogeerd en vervolgens vermoedelijk misbruikt. Hij was door de arts naar de politie verwezen.”

Dit incident is door de query uit de politieregistratie naar voren gekomen vanwege het woord 'homoseksueel'. De omschrijving van het incident geeft echter geen aanleiding het incident als discriminatie tegen homoseksuelen te coderen.

"... werd door een klasgenoot (in gezelschap van meerdere Turkse vrienden) achtervolgd en vervolgens ernstig mishandeld. Een en ander omdat hij EMO (jeugdcultuur, WdW) zou zijn."

Hoewel het hier om een ernstig incident gaat waarbij met een ruime uitleg van discriminatie wellicht een discriminatoir karakter kan worden geconstateerd is dit incident toch verwijderd uit de analyse omdat het hier niet gaat om één van de vastgestelde discriminatiegronden. De landelijke query heeft dit incident geselecteerd vanwege het woord 'Turkse' en niet vanwege 'EMO'.

Codering

De incidenten worden gecodeerd op basis van de informatie uit de excelbestanden waarbij een korte omschrijving is gegeven van wat er tijdens het incident heeft plaatsgevonden. Overigens dient opgemerkt te worden dat enkele regio's meer informatie in deze kolom neerzetten dan andere regio's. Daarnaast verschilt ook binnen een regio de hoeveelheid informatie per incident.

Discriminatiegronden

Voor het coderen van de incidenten is nagenoeg dezelfde indeling gebruikt in discriminatiegronden als in 2008. Er heeft, op aanraden van prof. dhr. P. Rodrigues van de Anne Frank Stichting, een wijziging plaatsgevonden ten aanzien van de discriminatiegrond 'Joods zijn'. Deze categorie valt niet langer onder 'Godsdienst', het al dan niet joods zijn is namelijk ook een etnisch kenmerk. Deze categorie is nu los benoemd als 'antisemitisme'. Ook de categorie 'pedoseksueel zijn' is verwijderd, omdat er geen wettelijke basis zou zijn deze categorie als discriminatiegrond op te nemen. Overigens zou deze grond slechts bij een zeer klein (1 tot 3) aantal incidenten van toepassing zijn die mogelijk ook onder een andere discriminatiegrond vallen. In de betreffende tabellen is deze wijziging ook doorgevoerd in de gegevens van 2008. Toegevoegd aan de discriminatiegronden is de categorie 'handicap'.

De gebruikte discriminatiegronden zijn:

- Seksuele geaardheid
  - homoseksualiteit
- Xenofobie
  - autochtoon
  - westers allochtoon (ook Oost-Europa)
  - Turks
  - Surinaams
  - Antilliaans
  - anders of niet nader te specificeren
- Religie
  - islamitisch
  - christelijk
  - anders of niet nader te specificeren
- Sekse
  - man zijn
  - vrouw zijn
  - transseksueel zijn
- Politieke overtuiging
  - racist / fascist / nazi / extreem rechts
- Antisemitisme
- Gehandicapt
- Anders

Bij het gros van de incidenten zijn de verbale of schriftelijke uitingen de basis waarop de discriminatiegrond kan worden vastgesteld. Alle verbale en schriftelijke uitingen (inclusief graffiti) die verwijzen naar één van de discriminatiegronden worden als zodanig gecodeerd. Dit betekent dat het uitschelden van een klasgenootje voor 'homo' leidt tot een registratie van één discriminatoir incident tegen homoseksualiteit. Maar ook de tekst 'homo' op een schutting wordt als één discriminatoir incident tegen homoseksualiteit geteld. Een incident kan onder meerdere discriminatiegronden vallen. Als iemand wordt uitgescholden voor 'rotjood en kankerhomo' wordt dat incident gecodeerd op basis van de grond 'antisemitisme' en de grond 'homoseksualiteit'. Als er geen sprake is van een duidelijke verbale of schriftelijke uiting op basis waarvan de discriminatiegrond kan worden vastgesteld, dan telt de toelichting van het slachtoffer of de locatie mee bij de bepaling van de discriminatiegrond. Dit kan bijvoorbeeld zijn omdat een aangever duidelijk maakt dat hij is mishandeld omdat hij (duidelijk herkenbaar) moslim is of dat het slachtoffer werd belaagd net nadat hij uit de synagoge kwam.

In enkele gevallen is er geen duidelijke schriftelijke of verbale uiting als basis voor het vaststellen van de discriminatiegrond én ontbreekt ook de interpretatie van het slachtoffer. De locatie van het incident kan in die gevallen ook een reden zijn dat een bepaalde discriminatiegrond wordt gekozen. Een bekladding van een kerkgebouw wordt gecodeerd als gericht tegen christenen, een bekladding van een moskee als gericht tegen moslims etc. Ook hier kunnen echter combinaties ontstaan doordat bijvoorbeeld een kerk is voorzien van de tekst 'homo's'.

Veel discriminatie op grond van herkomst en etniciteit is niet heel specifiek in te delen naar een bepaalde groep. Een voorbeeld hiervan is de verbale uiting 'zwarte'. Alle discriminatie op grond van huidskleur wordt wel als discriminatie op grond van herkomst gecodeerd, maar dan als 'anders of niet te specificeren'. Ook de discriminatie van etnische groepen die zeer weinig voorkomt, wordt in deze categorie ingedeeld. Uit de beschrijvingen van de incidenten is vaak moeilijk vast te stellen welke discriminatiegrond een rechts extremistisch teken (bijvoorbeeld een hakenkruis) heeft. Deze tekens worden zowel gebruikt tegen buitenlanders in het algemeen als tegen joden. Daarnaast kan de bekladding met dergelijke tekens ook een actie zijn van baldadige jeugd die slechts wil shockeren. Een hakenkruis dat iemand in zijn eigen woning heeft hangen is ook niet direct te linken aan discriminatie, hoewel het natuurlijk wel degelijk een uiting kan zijn van discriminatoir gedachtegoed. Al deze incidenten zonder informatie over de richting van de discriminatie worden gecodeerd onder de discriminatiegrond 'anders'.

De discriminatiegrond 'Politieke overtuiging' kent eigenlijk alleen gevallen waarbij mensen worden beschuldigd van het zijn van fascist of racist. Discriminatie naar een andere politieke voorkeur komt niet of nauwelijks voor in de registraties. Om deze reden is dit als een aparte grond benoemd.

Wijze waarop

De manier waarop de discriminatie heeft plaatsgevonden is in de vorige rapportage in 8 categorieën gecodeerd. Voor de incidenten van 2009 is gekozen voor een iets andere benadering van deze codering. Er is nu een aparte categorie voor rechts extremistische uitingen en een categorie voor bekladden en bekrassen. Tezamen vormen deze twee categorieën dezelfde categorie als 'bekladding met extreem rechtse tekens' uit de vorige rapportage. De lijst met wijzen van discriminatie is verder uitgebreid met een aantal klassen die eerder in 'overig' zouden vallen. Dit zijn de categorieën 'pesten algemeen', 'toegang geweigerd' en 'diefstal of inbraak'.

De gebruikte categorieën voor de wijze van discriminatie zijn dan:

- bedreiging
- belediging / uitschelden
- mishandeling
- openlijke geweldpleging
- vernieling
- pesten algemeen
- toegang geweigerd
- diefstal of inbraak
- bekladden of bekrassen
- hakenkruizen of andere extreem rechtse symbolen
- overig

De categorie ‘belediging / uitschelden’ wordt met name gebruikt wanneer er een discriminatoire verbale uiting heeft plaatsgevonden tijdens het incident. Alle uitingen waarbij (verbaal, fysiek of schriftelijk) bedreigd wordt, zijn gecodeerd als bedreiging. Ook als er staat dat er werd bedreigd of als het slachtoffer zich bedreigd voelde dan wordt dit als bedreiging gecodeerd.

Er kunnen ook situaties zijn waarbij meerdere vormen van discriminatie samen in één incident voorkomen. Een opmerking als “vuile zwarte, jij gaat eraan” is een discriminatoire bedreiging, maar óók een belediging vanwege de toevoeging ‘vuile zwarte’. Ook combinaties met andere vormen zijn mogelijk.

Al het fysiek geweld (inclusief spugen) is als mishandeling gecodeerd. Indien duidelijk wordt uit de omschrijving dat de mishandeling door een groep is gepleegd wordt dat echter gecodeerd als ‘openlijke geweldpleging’ en niet als ‘mishandeling’. Als een voorwerp opzettelijk kapot wordt gemaakt zonder dat er een gerichte boodschap wordt achtergelaten valt dit onder ‘vernieling’. Indien er met de vernieling wel een boodschap is achtergelaten door de daders valt het incident onder ‘bekladden of bekrassen’. Een hakenkruis dat in een autoportier is gekrast, is dus op zich wel een vernieling maar wordt in de categorie ‘bekladden of bekrassen’ ondergebracht.

De categorie ‘pesten algemeen’ wordt gebruikt voor incidenten waarbij letterlijk staat beschreven dat iemand wordt gepest of wordt lastiggevallen. Een voorbeeld hiervan is het volgende incident:

“Melder was rijdend op zijn fiets lastig gevallen door inzittende v/e personenauto (2 kale mannen en 1 meisje). Men ging voor hem rijden, remmen, extra gas geven etc. Melder linkt dit aan zijn geaardheid (homosexueel).”

Ook kan het gaan om incidenten waarbij er geen sprake is van echte vernieling, maar meer vervuiling of als er veel verschillende dingen (zoals vernielingen en scheldpartijen) worden gedaan over een langere periode is deze categorie van toepassing. Het volgende incident is hier een voorbeeld van:

“Op het huis van meldster zijn in de nacht 7 stickers geplakt met opschrift " Nationale Socialistische Actie " (NSA) Ook wordt er enige tijd met eieren naar de woning van meldster gegooid en wordt er tegen de ruiten gespuugd.”

Als de discriminatie bestaat uit het weigeren van de toegang tot een gebouw of plaats dan wordt de categorie ‘toegang geweigerd’ gebruikt. Indien er bij het discriminatoire incident sprake is van ‘diefstal of inbraak’ is deze categorie van toepassing. Alle incidenten waarbij sprake is van de aanwezigheid van hakenkruizen of extreemrechtse tekens vallen in de categorie ‘hakenkruizen of andere extreem rechtse symbolen’. Dit kunnen incidenten zijn waarbij iemand een hakenkruisje aan de muur van zijn woning heeft hangen, maar ook hakenkruizen gemaakt van waxinelichtjes in een park of in een brief. Tot slot is er de categorie ‘overig’ voor alle incidenten waarbij de wijze waarop gediscrimineerd is niet duidelijk is omschreven.

Locaties

Bij de locaties heeft, ten opzichte van de rapportage van 2008, ook een kleine wijziging plaatsgevonden. In 2008 is uitgegaan van fysiek omschreven locaties. Vaak moest echter gekozen worden voor de locatie ‘andere (openbare) gelegenheid’ of ‘onbekend’. De nieuwe categorieën zijn iets meer gericht op de context van de locaties dan de fysieke locaties zelf.

- horeca / festival / uitgaan
- homo ontmoetingsplaats (HOP)
- woonomgeving of relatiesfeer
- school(omgeving) / school gerelateerd
- winkel / winkelcentrum
- kerk
- moskee
- synagoge
- gebouwen overig
- op straat
- openbaar vervoer (incl. haltes en station)
- sportcomplex / tijdens sportbeoefening
- asielzoekerscentrum / opvanghuis
- jeugd ontmoetingsplek (JOP)
- tijdens werk
- openbaar / niet nader bekend

De meeste locaties spreken voor zich, andere locaties vragen wellicht om een nadere uitleg. Zo wordt de locatie 'woon omgeving of relatiesfeer' gebruikt indien het incident plaatsvindt in de directe woon omgeving of wanneer het zich afspeelt tussen personen met een familie- of burenrelatie (hieronder vallen ook niet wettelijk erkende partnerrelaties). Ook de bekladding van woonhuizen, schuutingen en schuurtjes vallen overigens onder deze locatie. De toekenning van deze locatie heeft prioriteit boven de locatie 'op straat'.

Een incident vindt plaats in de 'schoolomgeving' als het een bekladding of vernieling betreft van het schoolgebouw of het schoolplein. Ook alle incidenten tussen leerlingen onderling, of docenten en leerlingen vallen onder deze locatie, omdat dit 'schoolgerelateerd' is.

Als uit de beschrijving van het incident blijkt dat het incident op straat heeft plaatsgevonden dan wordt de locatie 'op straat' gekozen. Alle bekrassingen of vernielingen van auto's zijn in deze categorie ingedeeld zonder dat er specifiek vermeld hoeft te zijn dat de auto op straat stond.

Indien geen andere locatie duidelijk naar voren is gekomen in de beschrijving van het incident en wel duidelijk werd dat het slachtoffer van de discriminatie aan het werk was tijdens het incident dan wordt de categorie 'tijdens werk' gekozen. Een uitzondering zijn de politiebeambten die te maken hebben gekregen met discriminatie, in dat geval is altijd deze categorie gekozen. Voor discriminatie tegen medewerkers van openbaarvervoersbedrijven is echter steeds de locatie 'openbaar vervoer' gebruikt.

Als geen van de bovenstaande locaties van toepassing was of kon worden afgeleid uit de omschrijving dat is de locatie 'openbaar / niet nader bekend' gekozen.